

سبکهای دلستگی و مقابله با تبییدگی

Attachment Styles and Coping with Stress

M. Ali Besharat, PhD
Tehran University

Behzad Shalchi
M. A. in Psychology

بهزاد شالچی
کارشناس ارشد روان‌شناسی

دکتر محمدعلی بشارت
دانشگاه تهران

Abstract

We examined the relationship between attachment styles (secure, avoidant, and ambivalent) and three strategies of coping with stress (problem-focused, positive emotion-focused, and negative emotion-focused). The Adult Attachment Inventory (Besharat, 2005; Hazan & Shaver, 1987) and the Tehran Coping Styles Scale (Besharat 2005; Carver, Shearer, & Winthrop, 1989) were completed by 120 female and 103 male Iranian students. The results revealed a statistically reliable relationship between attachment styles and coping strategies. Secure attachment style was positively correlated with problem-focused and positive emotion-focused coping styles, and negatively associated with negative emotion-focused coping style. Avoidant attachment style was positively correlated with problem-focused and negative emotion-focused coping styles. Ambivalent attachment style was positively correlated with positive emotion-focused coping style. We concluded that coping strategies are influenced by attachment styles.

Key words: Attachment theory, attachment styles, coping styles, stress.

چکیده

هدف پژوهش حاضر مطالعه نوع رابطه سبکهای دلستگی ایمن، اجتنابی و دو سوگرا با راهبردهای مقابله با تبییدگی در قالب سه سبک مقابله مسئله محور، هیجان محور مثبت و هیجان محور منفی بود. ۲۲۳ دانشجو (۱۲۰ دختر، ۱۰۳ پسر) با تکمیل فهرست دلستگی بزرگسال (بشارت، ۱۳۸۴؛ هازن و شیور، ۱۹۸۷) و مقیاس سبکهای مقابله تهران (بشارت، ۱۳۸۵؛ کارور، شیر و وینتراب، ۱۹۸۹) در این پژوهش شرکت کردند. نتایج وجود رابطه معنادار بین سبکهای دلستگی و راهبردهای مقابله با تبییدگی را نشان دادند. همبستگی بین سبک دلستگی ایمن با سبکهای مقابله هیجان محور مثبت و مسئله محور، مثبت بود، در حالی که با سبک منفی هیجان محور، همبستگی منفی به دست داد. سبک دلستگی اجتنابی با سبک مقابله مسئله محور و سبک مقابله هیجان محور منفی و سبک دلستگی دو سوگرا با سبک مقابله هیجان محور مثبت، همبستگی مثبت داشت. براساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که راهبردهای مقابله‌ای تحت تأثیر سبکهای دلستگی قرار می‌گیرند.

واژه‌های کلیدی : نظریه دلستگی، سبکهای دلستگی، سبکهای مقابله، تبییدگی.

Address for correspondence : Department of Psychology, Tehran University. e-mail : besharat2000@yahoo.com

مقدمه

نظام انگیزشی^{۱۱} در پویاییهای فرایند مقابله مشارکت فعال داشته باشد. سوم، نظریه دلبستگی کیفیت دسترسی به چهره دلبستگی^{۱۲} (مادر) را یکی از منابع اصلی تنوع راهبردهای نظامدهی به هیجانها^{۱۳} می‌داند. سبکهای دلبستگی، تعیین‌کننده قواعد عاطفی و شناختی و راهبردهایی هستند که واکنشهای هیجانی را در افراد و روابط بین شخصی هدایت می‌کنند. افراد ایمن، اجتنابی و دوسوگرا برای نظامدهی هیجانی و پردازش اطلاعات هیجانی^{۱۴} راهبردهای متفاوتی را به کار می‌برند (شیور، کولینز و کلارک، ۱۹۹۶). افراد دارای سبک دلبستگی ایمن برای نظامدهی به هیجانها از راهبردهایی سود می‌جویند که تبیینگی را به حداقل می‌رسانند و هیجانهای مثبت را فعال می‌سازند (میکولینسر و فلورین، ۲۰۰۱). افراد واحد سبکهای دلبستگی نایمن از راهبردهای نظامدهی هیجانی مبتنی بر هیجانهای منفی استفاده می‌کنند، تجربه‌های هیجانی را سرکوب (اجتنابگرها) و موقعیتها را تبیینگی‌زاتر تجربه می‌کنند (دوسوگراها). مؤلفان بر این باورند که نظامدهی به هیجانها در چهارچوب دلبستگی بزرگسال به عنوان فرایندی «رگه مانند»^{۱۵} عمل می‌کند (فاندلینگ، ۱۹۹۸).

نظریه پردازان مفاهیم مقابله نیز در دهه‌های اخیر، بر فرایندهای نظامدهی هیجانی متمرکز شده‌اند (لازاروس، ۱۹۹۳). از این جهت، نظریه دلبستگی می‌تواند تفاوت‌های فردی در نظامدهی به هیجانها یا تنظیم عواطف را تبیین کند. فاندلینگ (۱۹۹۸) با مروری بر پژوهش‌های مختلف در مورد سبکهای مختلف نظامدهی هیجانی، نشان داده است که در هر مرحله از فرایند مقابله، سبکهای دلبستگی بر نحوه نظارت بر توجه^{۱۶} در چهارچوب رویدادهای تبیینگی‌زا (میکولینسر و ناچشون، ۱۹۹۱؛ پردازش اطلاعات (زاروف و فیزپاتریک، ۱۹۹۵) و دسترسی به منابع اجتماعی مقابله^{۱۷} (فینی و کیرک پاتریک، ۱۹۹۶) تأثیر

نظریه دلبستگی^۱ (بالبی، ۱۹۶۹، ۱۹۷۳، ۱۹۸۰) مبتنی بر این امر است که پیوندهای عاطفی نخستینی که بین کودک و مادر (مراقب) در قالب مدل‌های ذهنی^۲ درونسازی می‌شوند، به گستره وسیع روابط بین شخصی کودک در آینده تعمیم می‌یابند و الگوی این روابط، یعنی سبکهای دلبستگی^۳، در طول زندگی نسبتاً پایدار می‌مانند (برترتون، ۱۹۹۱؛ مین، کاپلن و کسیدی، ۱۹۸۵؛ وست و شلدن - کلر، ۱۹۹۴). در فرایند شکل‌گیری این روابط، والدین پایگاهی ایمن^۴ برای کودک فراهم می‌آورند که براساس آن تجربه‌ها سازماندهی می‌شوند و با درمان‌گیبها مقابله می‌شود. بالبی، اینسورت، بلهار، واترز و وال (۱۹۷۸) سه سبک دلبستگی ایمن^۵، اجتنابی^۶ و دوسوگرا^۷ را در کودکی توصیف کرده‌اند که در بزرگسالی نیز مورد تأیید قرار گرفته است (هازن و شیور، ۱۹۸۷). طبق نظر بالبی (۱۹۸۰)، دلبستگی ایمن مهارتهای مقابله^۸، احساس ارزش و شایستگی شخصی را تقویت می‌کند، اضطراب را کاهش و ظرفیت سازش با تبیینگی را افزایش می‌دهد.

پژوهشگران (اشمیت، ناچتیگال، واتریج - مارتون و اشتراوس، ۲۰۰۲) بر این باورند که نظریه دلبستگی به چند دلیل یکی از قدرتمدترین نظریه‌ها برای بررسی و تبیین مفاهیم مربوط به مقابله است: نخست، نظریه دلبستگی می‌تواند میزان آسیب‌پذیری و سازش‌یافتنگی فرد نسبت به رویدادهای زندگی را به طور قابل ملاحظه‌ای پیش‌بینی کند. به عبارت دیگر، نظریه دلبستگی پیش‌بینی می‌کند که چرا بعضی از افراد می‌توانند به صورت ابتکاری از یک راهبرد مقابله^۹ به راهبردی دیگر متولّ شوند در حالی که افراد دیگر از شیوه‌های بسیار انعطاف‌ناپذیر مقابله سود می‌جویند. دوم، بالبی (۱۹۸۸) معتقد است که نظام رفتاری دلبستگی^{۱۰} به هنگام تبیینگی و بیماری فعل می‌شود و می‌تواند به عنوان یک

1. attachment theory
2. mental models
3. attachment styles
4. secure base
5. secure
6. avoidant

7. ambivalent
8. coping skills
9. coping strategy
10. attachment behavioral system
11. motivational system
12. attachment figure

13. emotion regulation
14. emotion information processing
15. trait-like
16. attention management
17. social coping resource

آزمون قرار گرفتند :

- ۱- سبک دلبستگی ایمن با سبکهای مقابله مسئله محور و هیجان محور مثبت رابطه مثبت دارد.
- ۲- سبک دلبستگی ایمن با سبک مقابله هیجان محور منفی رابطه منفی دارد.
- ۳- سبکهای دلبستگی نایمن (اجتنابی و دوسوگرا) با سبکهای مقابله مسئله محور و هیجان محور مثبت رابطه منفی دارند.
- ۴- سبکهای دلبستگی نایمن (اجتنابی و دوسوگرا) با سبک مقابله هیجان محور منفی رابطه مثبت دارند.

روش

پژوهش حاضر، پژوهشی توصیفی از نوع همبستگی است جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی سال تحصیلی ۱۳۸۴-۸۵ دانشگاه تهران بود. دویست و بیست و سه دانشجو (۱۲۰ دختر، ۱۰۳ پسر) از رشته‌های مختلف علوم انسانی، علوم پایه، پژوهشی، فنی و هنر داوطلبانه در این پژوهش شرکت کردند. پس از جلب مشارکت آزمودنیها، مقیاس دلبستگی بزرگسال^۷ (شارت، ۱۳۸۴؛ هازن و شیور، ۱۹۸۷) و مقیاس سبکهای مقابله تهران^۸ (شارت، ۱۳۸۵؛ کارور، شیر و وینتراب، ۱۹۸۹) اجرا شد. میانگین سنی کل آزمودنیها ۲۲/۳ سال با دامنه ۱۹ تا ۲۸ سال و انحراف استاندارد ۲/۱۷، میانگین سن دانشجویان دختر ۲۲/۸ سال با دامنه ۱۹ تا ۲۶ سال و انحراف استاندارد ۲/۰۶ و میانگین سن دانشجویان پسر ۲۲/۹ سال با دامنه ۲۰ تا ۲۸ سال و انحراف استاندارد ۲/۸ بود. به منظور تحلیل داده‌ها از شاخصها و روش‌های آماری شامل فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد، آزمون تحلیل واریانس چند متغیری، ضرایب همبستگی و تحلیل رگرسیون استفاده شد.

برای جمع‌آوری داده‌ها از مقیاسهای زیر استفاده شده است :

فهرست دلبستگی بزرگسال (AAI) که با استفاده از

می‌گذارند. این تفاوت در سبکهای دلبستگی می‌تواند به پردازش افراطی^۱ هیجانها در افراد دو سوگرا یا به منزوی سازی یا قطع هیجانها در افراد اجتنابگر اسناد داده شود (کامین، ۱۹۹۶). اسپنگلر و زیمرمن (۱۹۹۹) از مطالعات روانی - زیست شناختی^۲ در مورد دلبستگی و نظامدهی به هیجانها چنین نتیجه گرفته‌اند که سبکهای انعطاف ناپذیر نظامدهی به هیجانها، بین سطوح متفاوت مقابله در افراد دارای دلبستگی نایمن در مقایسه با افراد ایمن مغایرت بیشتری ایجاد می‌کنند.

پژوهش‌های مربوط به دلبستگی بزرگسالان (سیمپسون و رولس، ۱۹۹۴؛ سیمپسون، رولس و نلیگن، ۱۹۹۲) نشان داده‌اند که نظام دلبستگی بزرگسال نیز تحت شرایط تنیدگی زا فعال و موجب می‌شود که افراد دارای الگوهای ذهنی دلبستگی متفاوت براساس شیوه‌هایی که در گذشته آموخته‌اند یا تقویت شده‌اند به نظامدهی هیجانی و مقابله با عامل تنیدگی زا بپردازند (سیمپسون و رولس، ۱۹۹۴؛ سیمپسون و دیگران، ۱۹۹۲؛ شیور و دیگران، ۱۹۹۶؛ فاندلینگ، ۱۹۹۸؛ فینی و کیرک پاتریک، ۱۹۹۶؛ کوبک و سیری، ۱۹۸۸؛ میکولینسرا و فلورین، ۲۰۰۱؛ میکولینسرا، فلورین و تولماز، ۱۹۹۰). این یافته‌ها نقش دلبستگی ایمن را در سدسازی علیه آثار تنیدگی، تجربه درماندگی هیجانی، و در تسهیل مدیریت هیجانهای درمانده ساز^۳ تأیید می‌کنند. بر این اساس، می‌توان پیش‌بینی کرد که در مواجهه با یک حادثه تنیدگی زا، دلبستگی ایمن راهبردهای مقابله‌ای سازش یافته‌تر (سبک مقابله مسئله محور، سبک مقابله هیجان محور مثبت^۴) و دلبستگی نایمن (اجتنابی و دوسوگرا) راهبردهای مقابله‌ای سازش نایافته‌تر (سبک مقابله هیجان محور منفی^۵) را فعال سازد. هدف این پژوهش مطالعه نوع رابطه سبکهای دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا با راهبردهای مقابله با تنیدگی در قالب سه سبک مقابله مسئله محور، هیجان محور مثبت و هیجان محور منفی بود. در این پژوهش فرضیه‌های زیر مورد بررسی و

۱. excessive processing
۲. psychobiological
۳. distressing emotions

4. problem-focused coping style
5. positive emotional focused coping style
6. negative emotional focused coping style

7. Adult Attachment Inventory
8. Tehran Coping Style Scale

$r = -0.83$ و با حرمت خود همبستگی مثبت معنادار از $r = 0.39$ تا $r = 0.41$ و سبک دلبستگی نایمن با مشکلات شخصی همبستگی مثبت معنادار از $r = 0.26$ تا $r = 0.45$ و با حرمت خود همبستگی منفی اما غیرمعنادار داشتند (بشارت، ۱۳۸۴).

مقیاس سبکهای مقابله تهران (TCSS) یک آزمون ۶۰ سؤالی است و سه سبک مقابله مسئله محور، هیجان محور مثبت و هیجان محور منفی را در مقیاس ۴ درجه‌ای لیکرت از نمره ۱ تا ۴ می‌سنجد. حداقل و حدأکثر نمره آزمودنی در هر یک از زیر مقیاسهای آزمون به ترتیب ۲۰ و ۸۰ است. کارور، شیر و وینتراب (۱۹۸۹) اعتبار و روایی این مقیاس را طی سه مطالعه بررسی کردند. ضرایب اعتبار بازآزمایی از $r = 0.42$ تا $r = 0.67$ برای مقیاسهای مختلف تأیید شد. روایی همگرا و تفکیکی^۶ مقیاس سبکهای مقابله برحسب همبستگی بین زیر- مقیاسهای این آزمون و مقیاسهای متعدد دیگر شامل خوشبینی^۷، حرمت خود، سخت‌کوشی^۸، تیپ A و اضطراب بررسی و تأیید شد (کارور، شیر و وینتراب، ۱۹۸۹). برای مقیاس سبکهای مقابله تهران (بشارت، ۱۳۸۵) که در نمونه‌ای متشکل از ۴۵۷ دانشجوی دانشگاه تهران اجرا شد، ضرایب الافای کرونباخ سبکهای مقابله مسئله محور، هیجان محور مثبت و هیجان محور منفی به ترتیب 0.93 ، 0.91 و 0.89 محاسبه شد که نشانه همسانی در نوبت نمره‌های ۹۳ نفر از آزمودنیها در دو نوبت با فاصله دو تا چهار هفته برای سنجش اعتبار بازآزمایی محاسبه شد. این ضرایب برای سبکهای مقابله مسئله محور، هیجان محور مثبت و هیجان محور منفی به ترتیب $r = 0.71$ ، $r = 0.65$ و $r = 0.59$ که در سطح معناداری $P < 0.001$ بودند، نشانه اعتبار بازآزمایی رضایت‌بخش مقیاس بود.

یافته‌ها

جدول ۱ شاخصهای آماری میانگین و انحراف استاندارد

مواد آزمون دلبستگی هازن و شیبور (۱۹۸۷) تنظیم شده و در مورد دانشجویان دانشگاه تهران هنجاریابی شده است (بشارت، ۱۳۸۴)، یک آزمون ۱۵ سؤالی است و سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دو سوگرا را در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، خیلی زیاد = ۵) می‌سنجد. حداقل و حدأکثر نمره آزمودنی در زیر مقیاسهای آزمون به ترتیب ۵ و ۲۵ است. ضرایب الافای کرونباخ پرسشهای زیر مقیاسهای ایمن، اجتنابی و دو سوگرا در مورد یک نمونه دانشجویی (نمونه ایمن، اجتنابی و دو سوگرا در مورد یک نمونه دانشجویی) به ترتیب $n = 1480$ ؛ 860 دختر، 850 برای کل آزمودنیها و برای دانشجویان پسر 840 ؛ 850 و برای دانشجویان پسر 840 ؛ 850 و 860 محاسبه شد که نشانه همسانی درونی^۹ خوب مقیاس دلبستگی بزرگ‌سال است. ضرایب همبستگی بین نمره‌های یک نمونه ۳۰۰ نفری از آزمودنیها در دو نوبت با فاصله چهار هفته برای سنجش اعتبار بازآزمایی^{۱۰} محاسبه شد. این ضرایب در مورد سبکهای دلبستگی ایمن، اجتنابی و دو سوگرا برای کل آزمودنیها به ترتیب 0.87 ، 0.83 ، 0.84 و برای دانشجویان دختر 0.86 ، 0.82 ، 0.85 و برای دانشجویان پسر 0.88 ، 0.83 و 0.86 محاسبه شد که نشانه اعتبار بازآزمایی رضایت‌بخش مقیاس است (بشارت، ۱۳۸۴).

روایی محتوایی^{۱۱} مقیاس دلبستگی بزرگ‌سال با سنجش ضریب‌های همبستگی بین نمره‌های پانزده نفر از متخصصان روان‌شناسی مورد بررسی قرار گرفت. ضرایب توافق کندال برای سبکهای دلبستگی ایمن، اجتنابی و دو سوگرا به ترتیب 0.80 ، 0.61 و 0.57 محاسبه شد. روایی همگرایی^{۱۲} مقیاس دلبستگی بزرگ‌سال از طریق اجرای همزمان مقیاسهای «مشکلات بین شخصی» و «حرمت خود^{۱۳} کوپر اسمیت» در مورد یک نمونه ۳۰۰ نفری از آزمودنیها ارزیابی شد و مورد تأیید قرار گرفت. به طوری که سبک دلبستگی ایمن با مشکلات بین شخصی همبستگی منفی معنادار از $r = -0.61$ تا

1. internal consistency
2. test-retest reliability
3. content validity

4. convergent validity
5. self-esteem
6. differential validity

7. optimism
8. hardiness

جدول ۱: میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های سبکهای دلبستگی و سبکهای مقابله دانشجویان

متغیر	كل		پسر		دختر		متغیر
	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	
ایمن	۴/۹۱	۱۵/۵۴	۴/۹۳	۱۵/۷۶	۴/۹۲	۱۵/۳۵	
دلبستگی	۴/۸۵	۱۳/۱۳	۴/۷۳	۱۲/۸۸	۴/۹۶	۱۳/۳۴	اجتنابی
دو سوگرا	۴/۱۱	۱۱/۸۱	۳/۸۴	۱۱/۵۷	۴/۳۳	۱۲/۰۱	
مسئله محور	۸/۱۱	۵۸/۱۳	۸/۰۷	۵۸/۵۸	۸/۱۶	۵۷/۷۴	
مقابله	۵/۵۲	۶۱/۵۷	۵/۳۴	۶۱/۶۶	۵/۶۸	۶۱/۴۹	هیجان محور مثبت
هیجان محور منفی	۵/۶۵	۴۱/۲۵	۵/۶۷	۴۱/۱۹	۵/۶۷	۴۱/۳۰	

جدول ۲: نتایج آزمون تحلیل واریانس برای مقایسه آزمودنیها بر حسب نمره‌های

سبکهای دلبستگی و سبکهای مقابله (درجه آزادی = ۱)

متغیر	میانگین مجدولهای	F	معناداری
ایمن	۹/۱۰۵	۰/۳۷۵	۰/۵۴۱
دلبستگی	۱۱/۶۳۲	۰/۴۹۲	۰/۴۸۴
دو سوگرا	۱۰/۵۸۹	۰/۶۲۳	۰/۴۳۱
مسئله محور	۳۹/۵۱۴	۰/۵۹۹	۰/۴۴۰
مقابله	۱/۶۸۹	۰/۰۵۵	۰/۸۱۵
هیجان محور منفی	۰/۵۹۵	۰/۰۱۹	۰/۸۹۲

تحلیل واریانس (جدول ۲) نشان دادند بین دو جنس در هیچ یک از زیرمقیاسهای دلبستگی و سبکهای مقابله، تفاوت معنادار وجود ندارد، به همین دلیل ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش برای کل آزمودنیها (دختر و پسر) محاسبه شد (جدول ۳).

نمره‌های سبکهای دلبستگی و سبکهای مقابله آزمودنیها را نشان می‌دهد.

برای تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش، ابتدا نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیری برای مقایسه دانشجویان دختر و پسر در مورد نمره‌های سبکهای دلبستگی و سبکهای مقابله بررسی شد. از آنجا که نتایج

جدول ۳: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین نمره سبکهای دلبستگی و سبکهای مقابله

دلبستگی ایمن	مسئله محور	هیجان محور منفی	هیجان محور مثبت	معناداری
دلبستگی ایمن	۰/۸۳*	۰/۳۳*	-۰/۸۱*	-۰/۸۱*
دلبستگی اجتنابی	۰/۴۸**	-۰/۳۱**	۰/۳۹**	۰/۳۹**
دلبستگی دو سوگرا	-۰/۳۶**	۰/۳۶**	۰/۵۹**	۰/۵۹**

*** P ≤ .001 * P ≤ .05

رگرسیون بین میانگین نمره سبک مقابله مسئله محور با سبکهای دلبستگی در جدول ۴، سبک مقابله هیجان محور مثبت با سبکهای دلبستگی در جدول ۵ و سبک مقابله هیجان محور منفی با سبکهای دلبستگی در جدول ۶ ارایه شده‌اند.

سپس برای تعیین تأثیر هر یک از متغیرهای دلبستگی ایمن، اجتنابی و دو سوگرا بر واریانس سبکهای مقابله، سبکهای دلبستگی به عنوان متغیرهای پیش‌بین و سبک مقابله مسئله محور، هیجان محور مثبت و هیجان محور منفی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدن. نتایج تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری

جدول ۴: خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون سبک مقابله مسئله محور بر سبکهای دلبستگی

شاخص								
خطای استاندارد	ضریب تعیین	همبستگی	سطح معناداری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	مدل
۴/۲۸	۰/۷۲	۰/۸۵	۰/۰۰۰	۱۹۲/۱۵	۳۵۲۲/۳۶	۳	۱۰۵۶۷/۱۰	رگرسیون
					۱۸/۳۳	۲۱۸	۳۹۹۶/۱۱	باقیمانده

شاخص								
سطح معناداری	t	β	خطای استاندارد B	ضریب رگرسیون	متغیر			
۰/۰۰۰	۹/۵۷۷	۱/۰۸	۰/۱۸۶	۱/۷۸	دلبستگی ایمن			
۰/۰۰۱	۳/۴۷۴	۰/۳۴۴	۰/۱۶۵	۰/۵۷۴	دلبستگی اجتنابی			
۰/۹۷۳	-۰/۰۳۳	-۰/۰۰۲	۰/۱۴۵	-۰/۰۰۵	دلبستگی دو سوگرا			

بر اساس نتایج جدول ۴، F مشاهده شده معنادار است ($P < 0/000$) و ۷۲٪ واریانس مربوط به سبک مقابله مسئله محور به وسیله سبکهای دلبستگی تعیین می‌شود. ضرایب رگرسیون نشان می‌دهند که فقط دو سبک دلبستگی ایمن ($B = ۱/۷۸$ ، $t = ۹/۵۷۷$) و اجتنابی

موافق با تبیدگی‌های زندگی بیشتر از راهبردهای مقابله مسئله محور استفاده می‌کنند.

جدول ۵: خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون سبک مقابله هیجان محور مثبت بر سبکهای دلبستگی

شاخص								
خطای استاندارد	ضریب تعیین	همبستگی	سطح معناداری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	مدل
۳/۹۹	۰/۴۸	۰/۶۹	۰/۰۰۰	۶۷/۶۳	۱۰۸۲/۱۵	۳	۳۲۴۶/۴۵	رگرسیون
					۱۶/۰۰	۲۱۸	۳۴۸۷/۸۹	باقیمانده

شاخص								
سطح معناداری	t	β	خطای استاندارد B	ضریب رگرسیون	متغیر			
۰/۰۰۱	۳/۲۵۹	۰/۵۰۶	۰/۱۷۴	۰/۵۶۸	دلبستگی ایمن			
۰/۱۹۲	-۱/۳۰۸	-۰/۱۷۸	۰/۱۵۴	-۰/۲۰۲	دلبستگی اجتنابی			
۰/۰۰۰	۵/۵۹۴	۰/۵۶۵	۰/۱۳۵	۰/۷۵۷	دلبستگی دو سوگرا			

مقابلة هیجان محور مثبت را به صورت معنادار تبیین کنند. یعنی کسانی که سبک دلبستگی آنها اینم یا دوسوگرا است، در مواجهه با تنیدگیهای زندگی بیشتر می‌توانند از راهبردهای مقابله هیجان محور مثبت استفاده کنند.

براساس نتایج جدول ۵، F مشاهده شده معنادار است ($P < 0.000$) و $\% 48$ واریانس مربوط به سبک مقابله مسئله محور به وسیله سبکهای دلبستگی تبیین می‌شود. ضرایب رگرسیون نشان می‌دهند که فقط دو سبک دلبستگی اینم ($t = 3/259$ ، $B = 0/568$) و دو سوگرا ($t = 5/594$ ، $B = 0/757$) می‌توانند واریانس سبک

جدول ۶: خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون سبک مقابله هیجان محور منفی بر سبکهای دلبستگی

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	سطح معناداری	همبستگی	ضریب تعیین	خطای استاندارد	شاخص
رگرسیون	۴۸۶۵/۵۷	۳	۱۶۲۱/۸۵	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۶۸	۳/۱۸	
باقیمانده	۲۲۱۲/۳۰	۲۱۸	۱۰/۱۴					

متغیر	ضریب رگرسیون	خطای استاندارد B	β	t	سطح معناداری
دلبستگی اینم	-۱/۲۴۲	۰/۱۳۹	-۱/۰۸۳	-۸/۹۷۶	۰/۰۰۰
دلبستگی اجتنابی	۰/۲۹۰	۰/۱۲۳	۰/۲۴۹	۲/۳۵۵	۰/۰۱۹
دلبستگی دو سوگرا	۰/۱۹۳	۰/۱۰۸	۰/۱۴۱	۱/۷۹۴	۰/۰۷۴

خوبی می‌توانند راهبردهای سازش یافته مقابله مسئله محور را نیز به خدمت گیرند. در حالی که افراد دوسوگرا، در عین حال از راهبردهای سازش یافته هیجان محور مثبت و راهبردهای سازش نایافته هیجان محور منفی سود می‌جوینند.

براساس نتایج جدول ۶، F مشاهده شده معنادار است ($P < 0.000$) و $\% 68$ واریانس مربوط به سبک مقابله هیجان محور منفی به وسیله سبکهای دلبستگی تبیین می‌شود. ضرایب رگرسیون نشان می‌دهند که فقط دو سبک دلبستگی اینم ($t = -1/242$ ، $B = -8/976$) و اجتنابی ($t = 2/355$ ، $B = 0/290$) می‌توانند واریانس سبک مقابله هیجان محور منفی را به صورت معنادار تبیین کنند. یعنی کسانی که سبک دلبستگی آنها اینم است، کمتر از راهبردهای مقابله هیجان محور منفی و برعکس کسانی که سبک دلبستگی آنها اجتنابی است، بیشتر از این دسته راهبردها استفاده می‌کنند.

بررسی و تفسیر نتایج
یافته‌های پژوهش نشان داد که سبک دلبستگی اینم با سبک مقابله مسئله محور و هیجان محور مثبت رابطه مثبت و با سبک مقابله هیجان محور منفی رابطه منفی دارد. به عبارت دیگر افراد اینم در مقایسه با افراد نایافته، در مواجهه با تنیدگیهای زندگی بیشتر از راهبردهای مقابله مسئله محور و هیجان محور مثبت استفاده می‌کنند و کمتر به راهبردهای مقابله هیجان محور منفی متولّ می‌شوند. این یافته‌ها که با اصول نظریه دلبستگی (بالبی، ۱۹۶۹، ۱۹۷۳، ۱۹۷۳، ۱۹۸۰) و با نتایج پژوهش‌های پیشین (سیمپسون و رولس، ۱۹۹۴؛ سیمپسون و دیگران، ۱۹۹۲؛

برحسب یافته‌های مذکور فرض پژوهش در مورد نوع رابطه سبک دلبستگی اینم و سبکهای مقابله در هر سه سطح و فرضهای پژوهش در مورد نوع رابطه سبکهای دلبستگی نایافته (اجتنابی و دو سوگرا) به صورت جزیی تأیید می‌شوند. اگرچه افراد اجتنابگر از سبک مقابله سازش نایافته هیجان محور منفی استفاده می‌کنند، به

کارگیری راهبردهای مقابله مسئله محور را افزایش می‌دهند.

پردازش متعادل و منطقی اطلاعات در بستر دلستگی ایمن (زاروف و فیزپاتریک، ۱۹۹۵) هم مکانیزم دیگری است که به سهم خود به فرد کمک می‌کند تا با بهره‌گیری از راهبردهای مقابله مسئله محور مانند طراحی و نقشه‌پردازی، از این سبک مقابله برای مهار و کاهش تبیین می‌استفاده کند.

سبک دلستگی ایمن همچنین از طریق فعال سازی هیجانهای مثبت (میکولینسر و فلورین، ۲۰۰۱) و دسترس پذیری منابع اجتماعی مقابله (فینی و کیرک پاتریک، ۱۹۹۶) زمینه‌های لازم را برای استفاده از راهبردهای مقابله هیجان محور مثبت مانند یاری‌طلبی و جستجوی حمایتهای عاطفی و اجتماعی فراهم می‌سازد. بدین ترتیب، مکانیزم «فعال سازی هیجانهای مثبت» و «دسترسی به منابع عاطفی - اجتماعی»، افزایش استفاده از سبک مقابله هیجان محور مثبت در افراد دارای سبک دلستگی ایمن را توجیه می‌کنند.

نتایج پژوهش نشان داد که سبک دلستگی اجتنابی با سبک مقابله مسئله محور و سبک مقابله هیجان محور منفی رابطه مثبت دارد؛ یعنی افراد اجتنابگر در مواجهه با حوادث تبیین‌گزای زندگی همزمان از سبکهای مقابله مسئله محور و هیجان محور منفی استفاده می‌کنند. این یافته‌ها که در مورد سبک مقابله مسئله محور جدید و اکتشافی هستند و در مورد سبک مقابله هیجان محور منفی با نتایج پژوهش‌های قبلی (بالبی، ۱۹۸۸، ۱۹۶۹؛ سیمپسون و رولس، ۱۹۹۴؛ سیمپسون و دیگران، ۱۹۹۲؛ شیبور و دیگران، ۱۹۹۶؛ فاندلینگ، ۱۹۹۸؛ فینی و کیرک پاتریک، ۱۹۹۷؛ کوبک و سیری، ۱۹۸۸؛ میکولینسر و فلورین، ۲۰۰۱؛ میکولینسر و دیگران، ۱۹۹۰) همخوانی دارند بر حسب احتمالات زیر تبیین می‌شوند:

براساس مدل دلستگی بارتولومیو و هورویتز (۱۹۹۱)، مدل‌های درونکاری افراد دارای سبک دلستگی اجتنابی در مورد دیگران کاملاً منفی و در مورد خودشان ممکن

شیبور و دیگران، ۱۹۹۶؛ فاندلینگ، ۱۹۹۸؛ فینی و کیرک پاتریک، ۱۹۹۶؛ کوبک و سیری، ۱۹۸۸؛ میکولینسر و فلورین، ۲۰۰۱، ۲۰۰۱، میکولینسر و دیگران، ۱۹۹۰) مطابقت می‌کنند بر حسب چند احتمال به شرح زیر تبیین می‌شوند: نظام دلستگی به منزله یک نظام انگیزشی در مواجهه با تبیین‌گیها فعال می‌شود و در فرایند مقابله با تبیین مشارکت می‌کند (بالبی، ۱۹۸۸). وقتی دلستگی ایمن باشد مدل‌های درونکاری^۱ مثبت از خود و دیگران، که بر اساس ویژگیهای «پاسخگویی» و «دسترس پذیری» نگاره دلستگی شکل گرفته‌اند و سازماندهی نظام‌جویی هیجانی را بر عهده دارند (بالبی، ۱۹۶۹، ۱۹۸۸)، به صورت مؤثر و سازنده در فرایند مقابله مداخله می‌کنند (شیبور و دیگران، ۱۹۹۶؛ میکولینسر و فلورین، ۲۰۰۱). بدین ترتیب، سبک دلستگی ایمن با تکیه بر ویژگی «پاسخگویی»، راهبردهای مقابله مسئله محور را سازماندهی و فعال می‌کند و از طریق ویژگی «دسترس پذیری»، به تنظیم راهبردهای مقابله هیجان محور مثبت می‌پردازد. به عبارت دیگر، «پاسخگویی» در چهارچوب مدل درونکاری مثبت از خود و دیگران مسئولیت تنظیم شناختها را بر عهده دارد و از طریق طراحی و نقشه‌پردازی به مقابله (مسئله محور) می‌پردازد و تبیین‌گی را کاهش می‌دهد؛ در حالی که «دسترس پذیری» با نظم‌دهی به هیجانها و بهره‌گیری از حمایتهای عاطفی و اجتماعی به مقابله (هیجان محور مثبت) می‌پردازد تا تبیین‌گی کاهش یابد.

سبک دلستگی، توجه به حوادث تبیین‌گزای را مدیریت می‌کند (میکولینسر و ناچشون، ۱۹۹۱). سبک دلستگی ایمن به منزله پایگاه امن درون روانی با مدیریت و مهار توجه به حوادث تبیین‌گزای، فرد ایمن را از غرق شدن در توجه افراطی به تبیین‌گیها و پیامدهای درمانده ساز آنها باز می‌دارد. این مدیریت توجه به تبیین‌گی، کار مقابله را از مبادی ادراکی آغاز می‌کند تا اجازه ندهد تبیین‌گی، مهار گسیخته و مقابله با آن امکان ناپذیر تصور شود. مکانیزم مدیریت توجه در کنار احساس ارزش و شایستگی شخصی فرد ایمن (بالبی، ۱۹۸۰) امکانات لازم برای به

عاطفی با دیگران بتوانند از راهبردهای مقابله هیجان محور مثبت مانند یاری طلبی و حمایتهای عاطفی و اجتماعی به منظور مهار و کاهش تنیدگیهای زندگی استفاده کنند.

پیامدهای نتایج پژوهش حاضر را می‌توان در دو سطح نظری و عملی به این شرح مطرح کرد: در سطح نظری، یافته‌های پژوهش تأییدی است مجدد بر مفروضه‌های نظریه دلستگی در مورد نقش سبکهای دلستگی و مدلها درونکاری در تنظیم عواطف و هیجانها. از این زاویه، مکانیزمهای تنظیم عواطف و هیجانها صرفاً پدیده‌های درون روانی و شخصی تلقی نخواهد شد و نقش متغیرهای ارتباطی و بین شخصی، که از پیوند کودک - مادر (مراقب) آغاز می‌شود و به سایر زمینه‌های روابط بین شخصی و اجتماعی گسترش می‌یابد، بر جسته و تأیید می‌شود. از جمله پیامدهای نظری یافته‌های پژوهش حاضر، فراهم‌سازی اندیشه‌ها و فرضهای جدید در مورد تعیین کننده‌های سبکهای مقابله است. این تعیین کننده‌ها (سبکهای دلستگی) نه تنها باعث غنی‌سازی مدلهای نظری مقابله با تنیدگی می‌شوند، بلکه نظریه‌های مربوط به دلستگی را با نظریه‌های مربوط به مقابله، مرتبط می‌کنند.

در سطح پیامدهای عملی، یافته‌های پژوهش حاضر می‌توانند مبنای تجربی مناسب برای تدوین برنامه‌های آموزشی و بهداشتی در چهارچوب روابط مادر - کودک؛ برنامه‌های مداخله و مدیریت تنیدگی و مقابله؛ و برنامه‌های درمانی مبتنی بر روابط بین شخصی چه در قالب روابط مراجع - مراجع (مثل زوجین) و چه در قالب روابط مراجع - درمانگر، قرار گیرند.

جامعه آماری پژوهش و نوع پژوهش، محدودیتهايی را در زمينه تعميم يافته‌ها، تفسيرها و اسنادهای علت شناختی متغيرهای مورد بررسی مطرح می‌کند که باید در نظر گرفته شوند. نمونه مورد بررسی در این پژوهش یک نمونه دانشجویی بوده و در تعمیم یافته‌ها به سایر جمعیتها باید احتیاط شود. به علاوه، مشکلات احتمالی مربوط به اعتبار مقیاس سبکهای مقابله تهران را نباید از

است منفی (اجتنابگرهای ترسان) یا مثبت (اجتنابگرهای طردکننده) باشد. همین مثبت‌نگری مدلها درونکاری اجتنابگرهای نسبت به خویشتن مبنای ویژگیهایی قرار دارد که در پژوهش‌های مختلف به عنوان استقلال، اتكاء به خود و نفی وابستگی از آنها یاد شده است (اینسورت و دیگران، ۱۹۷۸؛ بارتولومیو و هوروتیز، ۱۹۹۱؛ هازن و شیور، ۱۹۸۷؛ هورویتز، روزنبرگ و بارتولومیو، ۱۹۹۳). این استقلال و اتكاء به خود به افراد دارای دلستگی اجتنابی کمک می‌کنند تا در مواجهه با تنیدگیهای زندگی بتوانند از راهبردهای مقابله مسئله محور استفاده کنند.

از سوی دیگر، منفی‌نگری تام و تمام مدلها درونکاری اجتنابگرهای نسبت به دیگران باعث می‌شود که این افراد نتوانند از طریق مکانیزمهایی مانند «فعال‌سازی هیجانهای مثبت» (میکولینسر و فلورین، ۲۰۰۱) یا «دسترسی به منابع اجتماعی مقابله» (فینی و کیرک پاتریک، ۱۹۹۶) از راهبردهای مقابله هیجان محور مثبت استفاده کنند و بر عکس، این منفی‌نگری، باعث می‌شود افراد اجتنابگر با محرومیت از روابط و حمایتهای عاطفی - اجتماعی، حداقل در مواجهه با برخی از تنیدگیهای زندگی، ناگزیر به راهبردهای مقابله هیجان محور منفی مانند پاسخهای خصم‌مانه، گریز، سرکوبی تجربه‌های هیجانی و تخلیه هیجانهای منفی (بالبی، ۱۹۸۸، ۱۹۶۹؛ کامین، ۱۹۹۶؛ لازاروس و فولکمن، ۱۹۸۴) متوجه شوند.

یافته‌های پژوهش نشان داد که سبک دلستگی دو سوگرا با سبک مقابله هیجان محور مثبت رابطه مثبت دارد؛ یعنی افراد دو سوگرا در مواجهه با حوادث تنیدگی‌زای زندگی از راهبردهای مقابله هیجان محور مثبت استفاده می‌کنند. این نتیجه پژوهش را که یافته‌ای بدیع و اکتشافی است، می‌توان به گونه زیر تبیین کرد:

دو سوگراها، بر عکس اجتنابگرهای، با مدلها درونکاری منفی نسبت به خود و مثبت نسبت به دیگران، برای صمیمیت عاطفی و روابط نزدیک با دیگران ارزش مضاعف قایل هستند و به پذیرش دیگران برای حس بهزیستی شخصی وابسته‌اند (بارتلومیو و هورویتز، ۱۹۹۱؛ بالبی، ۱۹۶۹، ۱۹۸۸؛ هازن و شیور، ۱۹۸۷). این احتمال وجود دارد که دو سوگراها با تکیه بر این نوع روابط صمیمی و

- New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980).** *Attachment and loss: Sadness and depression.* New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988).** *A secure base: Clinical applications of attachment theory.* New York: Basic Books.
- Bretherton, I. (1991).** The roots and growing points of attachment theory. In C. M. Parkes, J. S. Hinde, & P. Marris (Eds.), *Attachment across the life cycle* (pp. 9-32). London: Tavistock/Routledge.
- Carver, C. S., Scheier, M. F., & Weinrib, J. K. (1989).** Assessing coping strategies: A theoretically based approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 267-283.
- Feeney, B. C., & Kirkpatrick, L. A. (1996).** Effects of adult attachment and presence of romantic partners on physiological responses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 255-270.
- Fuendeling, J. M. (1998).** Affect regulation as a stylistic process within adult attachment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15, 291-322.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987).** Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Horowitz, L. M., Rosenberg, S. E., & Bartholomew, K. (1993).** Interpersonal problems, attachment styles and outcome in brief dynamic psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61, 548-560.
- Kobak, R. R., & Sceery, A. (1988).** Attachment in late adolescence: Working models, after regulation and representations of self and others. *Child Development*, 59, 135-146.
- Kumin, I. (1996).** *Pre-object relatedness.* New York: Guilford.

نظر دور داشت. برای بررسی دقیقتر رابطه سبکهای دلبستگی با راهبردهای مقابله با تندیگی، پیشنهاد می شود پژوهش‌هایی در زمینه بررسی رابطه سبکهای دلبستگی با راهبردهای مقابله با تندیگی‌های خاص (بیماریهای طی مزمن) انجام شود. همچنین، پیشنهاد می شود به منظور شناخت بهتر آثار آسیب‌زای اختلالاتی دلبستگی بر راهبردهای مقابله با تندیگی، رابطه این دو متغیر در نمونه‌های بالینی شامل نمونه‌های مبتلا به اختلالات روان‌شناختی، اختلالاتی شخصیت و مشکلات خانوادگی و بین شخصی، مورد بررسی قرار گیرد.

تقدیر و تشکر

از دانشجویانی که به عنوان آزمودنی در این پژوهش شرکت کردند؛ از استاد و مسئولان ذیربیط دانشکده‌های علوم انسانی، علوم پایه، پژوهشی، فنی و هنر دانشگاه تهران که با همکاری صمیمانه آنها اجرای پژوهش امکان‌پذیر شد؛ و از دانشجویانی که به عنوان پرسشگر مسئولیت اجرای پژوهش را بر عهده گرفتند، تشکر و قدردانی می شود.

منابع

- بشارت، م. ع. (۱۳۸۴). هنجاریابی مقیاس دلبستگی بزرگسال. گزارش پژوهشی. دانشگاه تهران.
- بشارت، م. ع. (۱۳۸۵). ویژگیهای روان‌سنجی مقیاس سبکهای مقابله تهران (TCSS). مجله پژوهش‌های روان‌شناختی، زیر چاپ.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978).** *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation.* Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. (1991).** Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Bowlby, J. (1969).** *Attachment and loss: Vol. I. Attachment.* New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973).** *Attachment and loss: Separation.*

- Shaver, P. R., Collins, N., & Clark, C. L. (1996).** Attachment styles and internal working models of self and relationship patterns. In G. J. O. Fletcher & J. Fitness (Eds.), *Knowledge structures in close relationships: A social psychological approach* (pp. 25-61). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (1994).** Stress and secure base relationships in adulthood. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.), *Attachment processes in adulthood: Advances in personal relationships* (Vol. 5, pp. 27-52). London: Jessica Kingsley.
- Simpson, J. A., Rholes, W. S., & Nelligan, J. S. (1992).** Support-seeking and support-giving within couples in an anxiety provoking situation: the role of attachment styles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 434-446.
- Spangler, G., & Zimmermann, P. (1999).** Attachment representation and emotion regulation in adolescence: a psychobiological perspective of the internal working model. *Attachment and Human Development*, 1, 270-290.
- West, M., & Sheldon-Keller, A. E. (1994).** *Patterns of relating*. New York: Guilford.
- Zuroff, D. C., & Fitzpatrick, D. K. (1995).** Depressive personality styles : implications for adult attachment. *Personality and Individual Differences*, 18, 253-365.
- Lazarus, R. S. (1993).** From psychological stress to the emotions: A history of changing outlooks. *Annual Review of Psychology*, 44, 1-21.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984).** *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer.
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985).** Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. In I. Bretherton & Waters (Eds.), *Growing points of attachment theory and research. Monograph of the society for research in child development*, 209, pp.50, 66-104.
- Mikulincer, M., & Florian, V. (2001).** Attachment style and affect regulation: implications for coping with stress and mental health. In G. J. O. Fletcher & M. S. Clark (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes* (pp. 537-557). Oxford: Blackwell.
- Mikulincer, M., Florian, V., & Tolmacz, R. (1990).** Attachment styles and fear of personal death : A case study of affect regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 273-280.
- Mikulincer, M., & Nachshon, O. (1991).** Attachment styles and patterns of self-disclosure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 321-331.
- Schmidt, S., Nachtigall, C., Wuethrich-Martone, O., & Strauss, B. (2002).** Attachment and coping with chronic disease. *Journal of Psychosomatic research*, 53, 763-773.